

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form'un Uyarlama Çalışması

Meryem Dedeler¹, Ebru Akün¹,
Ayşegül Durak Batıgün¹

¹Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi,
Psikoloji Bölüm, Ankara - Türkiye

ÖZET

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form'un uyarlama çalışması

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yetişkinlerin çocukluklarında anne ve babalarından algıladıkları kabul-redde dair algılarını değerlendirmede kullanılabilecek Yetişkin Kabul - Red Ölçeği – Kısa Form'un (Yetişkin EKRÖ/K) Türkiye'de normal örneklem için güvenilirlik ve geçerliliğini belirlemektir.

Yöntem: Çalışma, iki ayrı örneklem grubuyla iki aşamada yürütülmüştür. Ölçeğin faktör yapısının belirlendiği ilk aşamada, yaşları 18-63 arasında değişen 424 kadın (%62) 261 erkek (%38) olmak üzere toplam 685 katılımcı yer almıştır. Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliği, ayırt edici geçerliği ve güvenilirliğinin değerlendirildiği ikinci aşamaya ise 18-25 yaş arasında 163'ü kadın (%81) 38'i erkek (%19) olmak üzere toplam 201 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmada Yetişkin EKRÖ/K'nin yanı sıra, daha önce geçerlik ve güvenilirliği saptanmış olan Ana Babaya Bağlanma Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin Anne Formu için 2'li (kabul ve red), Baba Formu için ise 3'lü (kabul, red ve ihmal) faktör yapısı elde edilmiştir. Ancak doğrulayıcı faktör analizi bulguları, kuramsal olarak ileri sürülen 4-faktörlü yapıda bir maddenin yer değiştirmesi (13. maddenin kayıtsızlık/ihmal yerine sıcaklık/şefkat boyutuna dâhil edilmesi) ile yapılan düzeltilmiş versiyonun, daha iyi uyum indeksi değerlerine sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin iyi düzeyde iç tutarlılık, test-tekrar test ve iki yarım test güvenilirlik katsayılarına sahip olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, ölçeğin ölçüt bağıntılı ve ayırt edici geçerlik özellikleri de desteklenmiştir.

Sonuç: Yetişkin EKRÖ/K, Türkiye'de yürütülen klinik uygulamalarda ve bilimsel araştırmalarda, yetişkinlerin çocukluklarında anne ve babalarından algıladıkları kabul-redde dair anıları değerlendirmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir nitelikte bir ölçektir.

Anahtar kelimeler: Ebeveyn kabul-reddi, geçerlik, güvenilirlik

ABSTRACT

Turkish adaptation of Adult Parental Acceptance - Rejection Questionnaire Short Form

Objective: The aim of the current study was to examine the reliability and validity of Adult Parental Acceptance - Rejection Questionnaire Short Form (Adult PARQ - Short Form) which can be used to assess adults' remembrance of parental acceptance-rejection in their childhood, in a normal population in Turkey.

Method: The study was conducted with two samples and in two phases. The first study, investigating the factor structure, composed of 424 women (62%) and 261 men (38%), in total 685 subjects between the ages of 18 and 63. A total of 201 university students including 163 women (81%) and 38 men (19%), between the ages of 18 and 25 took part in the second study, evaluating the criterion-related validity, discriminant validity and reliability. In this phase, in addition to Adult PARQ- Short Form, the Parental Bonding Instrument was used.

Results: In exploratory factor analysis, Mother Form of the scale revealed two factor structure (acceptance and rejection) and Father Form revealed three factor structure (acceptance, rejection and neglect). However confirmatory factor analysis showed that revised version of the scale which was obtained by displacing one item in the theoretically proposed 4-factor structure (item 13 was included in Warmth/Affection instead of Indifference/Neglect), represented better goodness of fit values. The scale represented good internal consistency, test-retest and split half reliabilities. Similarly, the criterion related and discriminant validity features of the scale were supported.

Conclusion: Adult PARQ- Short Form is a reliable and valid instrument evaluating adults' remembrance of parental acceptance and rejection in their childhood, to use in both clinical applications and scientific researches in Turkey.

Keywords: Parental acceptance-rejection, validity, reliability

Bu makaleye atf yapmak için: Dedeler M, Akün E, Durak-Batıgün A. Turkish adaptation of Adult Parental Acceptance - Rejection Questionnaire Short Form. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 2017;30:181-193. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2017300302>

Yazışma adresi / Address reprint requests to:
Meryem Dedeler,
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya
Fakültesi, Psikoloji Bölüm,
Sıhhiye/Ankara, Türkiye

Telefon / Phone: +90-312-310-3280/1070

Elektronik posta adresi / E-mail address:
mrymddlr@gmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt:
6 Aralık 2016 / December 6, 2016

İlk düzeltme öneri tarihi /
Date of the first revision letter:
19 Aralık 2016 / December 19, 2016

Kabul tarihi / Date of acceptance:
9 Mart 2017 / March 9, 2017

Bu çalışma ilk yazının yüksek lisans tezinin bir bölümünü içermektedir.

GİRİŞ

Olumsuz çocukluk yaşantılarının yetişkinlik dönemindeki işlevsellik ve ruhsal bozukluklarla ilişkisi hem psikoloji kuramlarında hem de bilimsel araştırmalarda sıklıkla ele alınan bir konudur. Dünya Sağlık Örgütü'nün (1), olumsuz çocukluk yaşantılarının yetişkinlikte görülen 20 ruhsal bozuklukla ilişkisini, farklı sosyo-demografik özelliklere sahip ülkelerde yaşayan 51.945 kişi üzerinde incelediği çalışmada, işlevsel olmayan aile örüntülerinin (örn., ebeveynin ruhsal bozukluğunun olması, istismar ve ihmal) bozuklukların en güçlü yordayıcısı olduğu ve tüm olumsuz çocukluk yaşantılarının, bozuklukların %29.8'ini açıkladığı saptanmıştır. Çocuklukta ebeveynle ilişkilerin, sadece ruhsal bozuklukların ortaya çıkması ve sürdürülmesi ile değil, yetişkinlik döneminde stresle başa çıkma (2,3), yaşam doyumu (4,5), romantik ilişkiler (6-8), kariyer yönelimi, iş doyumu ve organizasyonel davranış (9-11), yetişkinlikte uzun süreli sağlık problemleri (12-15) ve hatta bunun sonucunda erken ölüm (16,17) gibi bireyin yaşamının hemen hemen tüm temel alanlarıyla ilişkili olduğuna dair birçok kanıt bulunmaktadır. Bu nedenle, bireyin çocukluğunda anne-babasıyla ilişkilerinin daha iyi anlaşılmasıyla, bugünkü ruh sağlığının ve işlevselliğinin daha iyi değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Çocuklukta anne-babayla ilişkileri araştırma yollarından biri, geriye dönük hatırlamaların değerlendirildiği öz-bildirim ölçekleridir. Bu ölçeklerden biri de Kişilerarası Kabul-Red Kuramı (Interpersonal Acceptance-Rejection Theory-IPARTheory) çerçevesinde geliştirilmiş olan Ebeveyn Kabul-Red Ölçeğidir. Söz konusu bu kuram, Rohner (18,19) tarafından başlangıçta Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (EKAR) adıyla ileri sürülmüştür. Ancak kuram 2000'lerden sonra, yakın romantik ilişkileri ve yaşam boyunca kurulan diğer önemli kişilerarası ilişkileri (öğretmen, kardeş vb.) de içine alacak şekilde genişletilmiştir. Bu paradigma değişimi nedeniyle, Rohner 2014 yılında kuramın adını değiştirerek Kişilerarası Kabul-Red Kuramı olarak adlandırmıştır (20). Kurama göre, tüm kişilerarası ilişkilerde olduğu gibi, ebeveyn kabul-reddi de temelde kişilerarası ilişkilerdeki sıcaklık boyutuna dayanmaktadır. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu, ebeveynlerle çocuk arasındaki duygusal bağın kalitesini ve

anne-babanın bu duygularını ifade etmekte kullandıkları fiziksel ve sözel davranışları içermektedir. Bu boyutun bir ucunda algılanan "ebeveyn kabulü", diğer ucunda ise algılanan "ebeveyn reddi" yer almaktadır. Ebeveyn kabulü, anne-babaların çocuklarına karşı gösterdikleri sıcaklık, şefkat, bakım, ilgi, destek ya da kısaca sevgiyi ifade etmektedir. Ebeveyn reddi ise ebeveynlerin çocuklarına yukarıda sözü edilen duyguları ve davranışları sergilememeleri, buna ek olarak, çocuğu inciten birtakım fiziksel veya psikolojik davranışlar veya duygular ifade etmeleri anlamına gelmektedir. Rohner'e göre, anne-baba çocuğu dört temel yolla reddedebilir. Bunlardan ilki, soğuk ve duygusuz, duygusal sıcaklığın fiziksel (sarılma, öpme, gülümseme vb.) veya sözel (çocuğa güzel sözler söyleme, destekleme vb.) olarak ifadesinin eksikliği ya da yokluğu anlamına gelmektedir. İkincisi, düşmanca ve saldırgan, anne-babaların kızgınlık, nefret, garez/kötü niyet veya kin hissetmeleri anlamına gelen düşmanlık duygularını ve bu duygularla hareket etmeleri sonucunda ortaya çıkan fiziksel (vurma, itme, bir şey fırlatma vb.) ve sözel (alay etme, küfür etme, çocuğa düşüncesiz, aşağılayıcı ve eleştirici şeyler söyleme vb.) olarak saldırgan davranışları ifade etmektedir. Üçüncüsü, kayıtsızlık ve ihmal, ebeveynlerin fiziksel veya psikolojik olarak tepkisiz ya da ulaşılmaz olmaları ile çocuğun fiziksel, tıbbi, eğitimsel, sosyal veya duygusal ihtiyaçlarıyla yeterince ilgilenmemeleri anlamına gelmektedir. Son olarak, ayrışmamış reddetme, "anne-babaların çocuklarını ihmal ettiklerine ya da onlara karşı şefkatsiz veya saldırgan olduklarına dair açık bir davranışsal işaret olmamasına rağmen, çocukların anne-babalarının umurunda olmadıklarına veya onlar tarafından sevilmediklerine inanmaları" olarak tanımlanmaktadır. Kuramın bu sayıtları, dünya genelinde çocuklar ve yetişkinlerle yürütülen 550'den fazla çalışma ve 5'i yetişkinlerin geriye dönük hatırlamalarına dayanan 11 meta analiz çalışması ile desteklenmiştir (21-25). Bunun yanı sıra, hatırlanan ebeveyn kabul-reddinin, yetişkinlerin psikolojik uyumu ve başta depresyon ve madde bağımlılığı olmak üzere yetişkinlikte ortaya çıkan pek çok ruhsal bozuklukla ilişkili olduğuna dair çok sayıda bulgu mevcuttur (26-35).

Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRO), bireylerin ebeveyn kabul-reddine ilişkin algılarını, yukarıda belirtilen

dört yapı çerçevesinde değerlendirmek amacıyla Rohner (36) tarafından geliştirilmiştir. EKRÖ'nün yetişkin, çocuk ve ebeveyn olmak üzere üç versiyonu bulunmaktadır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan Yetişkin EKRÖ, yetişkinlerin yaklaşık yedi ile on iki yaşları arasındayken, ebeveynlerinin kendilerine nasıl davrandığına dair algılarını değerlendirmektedir. Ölçek, tamamen aynı maddelerden oluşan Anne (Yetişkin EKRÖ: Anne) ve Baba (Yetişkin EKRÖ: Baba) Formlarından oluşmaktadır. Her formun, uzun (standart – 60 madde) ve kısa (24 madde) olmak üzere iki ayrı formu bulunmaktadır. Tüm formlar, algılanan ebeveyn kabul-reddini yukarıda belirtilen dört boyut üzerinden değerlendirmektedir: Sıcaklık/şefkat, öfke/saldırganlık, kayıtsızlık/ihtimal ve ayrışmamış reddetme. Kırk sekiz dile çevrilen Yetişkin EKRÖ uzun formun, tüm çalışmalarda yeterli güvenilirlik ve geçerlik özelliklerine sahip olduğu bulunmuştur (25,37). Ölçeğin uzun formunun Türkiye standardizasyonu, Varan (38) tarafından hem normal hem klinik örneklemelerde yapılmış ve Anne ve Baba Formlarına ait iç tutarlılık katsayılarının 0.86 ile 0.96 arasında değiştiği saptanmıştır. Çalışmanın faktör analizi bulguları ise Red ve Kabul olarak adlandırılan iki faktörün açıkladığı toplam varyansın Anne Formu için %75.23, Baba Formu için ise %74.87 olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, Yetişkin EKRÖ uzun formun Türkiye'deki yetişkinlerin çocukluklarında ebeveynleriyle olan ilişkilerine dair anılarını güvenilir ve geçerli bir biçimde değerlendirdiğini ortaya koymuştur.

Yetişkin EKRÖ/K ise Rohner (39) tarafından uzun formdan seçilen maddelerle geliştirilmiştir. Amerika ve İtalya kültürleri arasında karşılaştırmalı olarak geçerlik ve güvenilirliği değerlendirilen ölçeğin, her iki kültürde de kuramda ileri sürülen 4-faktörlü yapıyı desteklediği ve 0.73 ile 0.91 arasında değişen güvenilirlik katsayılarına sahip olduğu bulunmuştur (40). Benzer şekilde, EKRÖ/K'nın çocuk (41,42) ve ebeveyn (43) versiyonlarının standardizasyon çalışmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiş; ölçeklerin yeterli güvenilirlik ve geçerlik özelliklerine sahip oldukları saptanmıştır.

Türkiye'de yetişkinlerin çocukluklarında anne-babalarıyla ilişkilerini değerlendirmek amacıyla Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) de kullanılmaktadır (44). ABBÖ, yetişkinlerin çocukluk döneminde

ebeveynleriyle ilişkilerini, bağlanma kuramı temelinde ilgi ve kontrol açısından değerlendirmektedir. Ölçekte İlgi alt boyutunun puanlarındaki düşüklük, bireyin çocukluğunda anne ve/veya babasını reddedi, soğuk ve az bakım veren şekilde algıladığını ifade etmektedir. Yetişkin EKRÖ/K ise ABBÖ'den farklı olarak, ebeveyn reddini sadece kabul puanlarının düşüklüğü ile tanımlamamaktadır. Daha açık bir deyişle, ölçekte ebeveyn reddi anne-babanın sağladığı ilgi, kabul ve bakımın azlığı ile sınırlandırılmamakta, bireylerin çocukluklarında ebeveynlerinden algıladıkları fiziksel, sözel ve duygusal şiddet ve istismara dair anıları daha detaylı değerlendirmektedir.

Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın amacı, dünyada kullanımı giderek yaygınlaşan Yetişkin EKRÖ/K'nın Türkiye'de normal örneklem için uyarlamasını yapmaktır. Bu amaçla, öncelikle ölçeğin Anne ve Baba Formlarının faktör yapısı açımlayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Ardından, faktör analizi ile bulunan yapı, kuramda ileri sürülen faktör yapıları açısından doğrulayıcı faktör analizi ile karşılaştırılarak, en uygun faktör yapısı saptanmaya çalışılmıştır. Bunlara ek olarak, ölçeğin geçerliği hakkında daha fazla bilgi edinebilmek amacıyla, ölçüt bağıntılı geçerliği ve ayırt edici geçerliği de incelenmiştir. Son olarak, iç tutarlık katsayıları, test-tekrar test güvenilirlik katsayıları, iki yarım güvenilirliği ve madde toplam korelasyonları hesaplanarak, ölçeğin güvenilirliği değerlendirilmiştir.

YÖNTEM

Çalışma, iki ayrı örneklem grubuyla iki aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada, 685 kişilik bir örneklem grubuyla ölçeğin faktör yapısı belirlenmiştir. İkinci aşamada ise 201 üniversite öğrencisinden oluşan ayrı bir gruba, ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliği, ayırt edici geçerliği ve güvenilirliği değerlendirilmiştir.

Yetişkin EKRÖ/K'nın faktör yapısının değerlendirildiği ilk aşamada, katılımcıların yaklaşık %62'sini kadınlar ve üniversite öğrencileri/mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 27.51'dir (S=8.24, ranj=18-63) ve yaklaşık %79'u düşük ve orta gelir düzeyine sahiptir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin değerlendirildiği ikinci aşama ise Ankara Üniversitesi

ve Gazi Üniversitesi'nde eğitimlerine devam eden üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Grubun yaklaşık %81'ini kadınlar ve düşük ve orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen katılımcılar oluşturmaktadır. Bu grup içerisinde yer alan 64 kişiden (52 kadın ve 12 erkek) test-tekrar test için yeniden veri toplanmıştır.

Ölçekler

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi demografik bilgilerini değerlendirmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir formdur.

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form (Yetişkin EKRÖ/K): Katılımcıların çocuklukta yaşamış oldukları ebeveyn kabul-reddi ile ilgili anılarını değerlendirmek amacıyla Rohner (39) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, aslı 60 madde olarak geliştirilmiş olan Yetişkin EKRÖ'nün, ölçek yapısı korunarak geliştirilmiş kısa formudur. Ölçek, anne ve baba için ayrı ayrı doldurulmaktadır. Yirmi dört maddeden oluşan ölçeğin sıcaklık/şefkat (8 madde), düşmanlık/saldırganlık (6 madde), kayıtsızlık/ihmal (6 madde) ve ayrışmamış red (4 madde) olmak üzere dört alt ölçeği bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler "hemen hemen her zaman doğru" (4 puan), "bazen doğru" (3 puan), "nadiren doğru" (2 puan), "hiçbir zaman doğru değil" (1 puan) biçiminde dördü Likert tipi ölçek üzerinden puanlanmaktadır. Alt ölçeklerin puanları, içerdikleri maddelerin toplanması ile elde edilmektedir. Buna göre, sıcaklık/şefkat ölçeğinden alınan yüksek puanlar, bireyin ebeveyninden algıladığı sıcaklığın yüksekliğini ifade ederken; diğer alt ölçeklerden elde edilen yüksek puanlar, bireyin ebeveyni ile ilişkisinde algıladığı reddi işaret etmektedir. Ölçek toplam puanı, tüm alt ölçek puanlarının toplanması ile elde edilmektedir. Ancak bunun için, öncelikle tüm sıcaklık/şefkat maddelerinin ters kodlanması, ardından diğer alt ölçek puanlarıyla toplanması gerekmektedir. Toplam puanın yüksekliği, bireyin anne veya babası ile ilişkisinde algıladığı reddin yüksekliğine işaret etmektedir. Ölçekten elde edilen puan ranji 24 (en yüksek düzeyde kabul) ile 96 (en yüksek düzeyde red) arasında değişmektedir.

Orijinal ölçeğin alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları 0.81'in üzerinde bulunmuş, doğrulayıcı faktör analizi 4-faktörlü yapıyı kanıtlamıştır (40).

Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ): Bireyin anne ve babasıyla olan ilişkilerini geriye dönük olarak değerlendirmek amacıyla Parker ve arkadaşları (45) tarafından geliştirilmiştir. Anne ve baba için ayrı formları bulunan ölçeğin ilgi (12 madde) ve kontrol/aşırı koruma (13 madde) olmak üzere 25'er maddeden oluşan iki alt boyutu bulunmaktadır. Katılımcılardan yaşamlarının ilk 16 yılını düşünerek, ölçekte yer alan maddeleri, "tamamen böyleydi" (3 puan) ile "hiç böyle değildi" (0 puan) biçiminde 4'lü Likert üzerinden doldurmaları istenmektedir. İlgi boyutunda alınan yüksek puanlar sıcak, anlayışlı ve kabul edici bir anne-baba algısını; kontrol/aşırı koruma boyutundan alınan yüksek puanlar ise aşırı kontrolcü veya özerkliğe izin vermeyen ebeveyn algısını belirtmektedir. Kapçı ve Küçüker (44) tarafından Türkiye standardizasyonu yapılan ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğuna dair sonuçlar bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçek, orijinalinde olduğu gibi "ilgi/ kontrol" ve "aşırı koruma" olmak üzere iki boyutlu bir yapı göstermiş; ancak boyutlara giren maddeler ve tersine kodlanan maddeler değiştirilmiştir. Buna göre, hem toplam puanda hem de alt boyutlardaki puanlarda artış anne veya babaya olumlu bağlanma şeklinde yorumlanmaktadır.

İşlem

Çalışma için öncelikle Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. Ölçeğin İngilizce'den çevirisi Erkman ve Yılmaz (kişisel iletişim, 2016) tarafından yapılmıştır. Bu nedenle, bu çalışmada yeniden çeviri yapılmamış, yazarlardan ve Kişilerarası Kabul and Red Çalışmaları Merkezi'nden (Center for the Study of Interpersonal Acceptance and Rejection) izin alındıktan sonra uyarılama çalışmasına başlanmıştır. Katılımcıların çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını beyan eden yazılı onam formu alınmıştır. Sıra etkisini kontrol etmek amacıyla, başta demografik form sabit kalmak üzere, diğer iki ölçek farklı sıralarda dizilerek uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık olarak 15-20 dakika sürmüştür.

Çalışmanın birinci aşamasında, 251 gönüllü katılımcı ölçekleri elden doldurmuş, 434 katılımcı ise ölçekleri "surveey" adlı web tabanlı veri toplama sitesi üzerinden tamamlamıştır. İkinci aşamada ise ölçekler gönüllü katılımcılara sadece elden verilmiştir. Bu aşamadaki 201 katılımcının, sadece 64 tanesinden test-tekrar test için geri dönüş sağlanmıştır. Test-tekrar test zaman aralığı iki ile üç hafta arasında değişmektedir.

BULGULAR

I. Geçerlik Bulguları

a) Yapı Geçerliği (Açımlayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizi)

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla ilk olarak, Anne ve Baba Formu için ayrı ayrı olmak üzere, varimax dönüştürmesi ile açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Faktör analizinden önce, 0.60'dan yüksek olması beklenen (46) KMO değerinin, bu çalışmada 0.96 olduğu ve Bartlett Sphericity testinin hem Anne ($\chi^2=9914.355$, $sd=276$, $p<0.001$) hem Baba ($\chi^2=10691.309$, $sd=276$, $p<0.001$) Formları için anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. AFA sonucunda, Anne Formu için iki (kabul ve red), Baba Formu için ise üç (kabul, red ve ihmal) faktör bulunmuştur. Her iki formda da sıcaklık/şefkat alt ölçeğinde yer alan maddelerin tümü ile kayıtsızlık/ihmal alt ölçeğinde yer alan 13. madde ("Bana çok ilgi gösterirdi"), bu analizde kabul alt ölçeğine girmiştir. Anne Formunda düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt ölçeklerinde yer alan maddeler, red adı altında tek bir faktörde birleşmiştir. Baba Formunda ise Anne Formundan farklı olarak üçüncü bir faktör ortaya çıkmıştır; düşmanlık/saldırganlık ile ayrışmamış red alt ölçekleri red faktöründe, kayıtsızlık/ihmal alt ölçek maddeleri ise ihmal adı altında ayrı bir faktörde toplanmıştır. Anne Formundaki iki faktör toplam varyansın %56.87'sini, Baba Formundaki üç faktör ise toplam varyansın %62.72'sini açıklamıştır.

AFA'dan elde edilen faktör yapılarının doğrulanıp doğrulanmadığı, ölçeğin Anne ve Baba Formları için ayrı ayrı yürütülen, iki ayrı DFA ile değerlendirilmiştir.

Analizler IBM SPSS AMOS 21 paket programı kullanılarak yürütülmüştür. DFA'nın değerlendirilmesinde, yol (path) diyagramı, uyum indeksleri ki-kare, χ^2/sd , GFI, AGFI, CFI ve RMSEA) ve düzeltme önerileri dikkate alınmıştır. Tablo 1'de görüldüğü gibi, çalışmada Anne Formu için bulunan ikili faktör yapısı DFA ile doğrulanmıştır. Modelin kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğu bulunmuştur ($\chi^2[246, N=685]=746.07$, $\chi^2/sd=3.03$, GFI=0.91, AGFI=0.89, CFI=0.95, RMSEA=0.05). Benzer bulgu Baba Formu için de elde edilmiş, 3'lü faktör yapısının kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğu saptanmıştır ($\chi^2[244, N=685]=848.69$, $\chi^2/sd=3.48$, GFI=0.90, AGFI=0.88, CFI=0.94, RMSEA=0.06).

AFA ile bulunan faktörler ile Rohner (39,40) tarafından belirtilen faktörler arasında farklılık bulunduğundan, hangi faktör yapısının açıklayıcı gücünün daha iyi olduğunu belirlemek amacıyla, her iki form için DFA ile ayrı ayrı model karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu karşılaştırmalarda, çalışmada bulunan faktörlere ek olarak, Rohner'in belirttiği 1'li (24 maddenin tamamının tek boyuta yüklendiği kabul faktörü), 2'li (kabul ve red) ve 4'lü (sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red) modeller yer almıştır. Bunun yanı sıra, orijinal formda kayıtsızlık/ihmal faktöründe bulunan ancak bu çalışmada sıcaklık/şefkat faktörüne yüklenen 13. maddenin yer değiştirilmesiyle oluşturulan düzeltilmiş 2'li ve 4'lü modeller de karşılaştırmaya dâhil edilmiştir. Her bir model için beş hata ilişkilendirilmesi yapılmıştır. Modellerin birbirinden farkları ki-kare fark testleri, CFI fark değerleri ve AIC değerleri (40,47) açısından değerlendirilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, hem Anne hem Baba Formunda 1-faktörlü modeller kabul edilebilir uyum indeksi değerlerine sahip değildir. Düzeltilmiş 2'li ve 4'lü faktör yapıları ile düzeltilmemiş 2'li ve 4'lü faktör yapıları arasında uyum indeksleri açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre, 13. maddenin sıcaklık/şefkat faktörüne yüklenmesiyle elde edilen düzeltilmiş 2'li ve 4'lü faktör modelleri, Rohner (39) tarafından belirtilen modellere göre, daha iyi düzeyde kabul edilebilir uyum değerlerine sahiptir. Ancak düzeltilmiş 4-faktörlü modellerin, AFA ile elde edilen

Tablo 1: Yetişkin EKRÖ/K anne ve baba formları için yürütülen karşılaştırmalı doğrulayıcı faktör analizi bulguları

	χ^2/SS	GFI	AGFI	CFI	RMSEA	AIC	χ^2_{fark}	SS _{fark}	CFI _{fark}
Anne Formu									
1-Faktör	7.80	0.75	0.70	0.83	0.10	2032.27			
2-Faktör	4.49	0.88	0.86	0.91	0.07	1212.93			
2-Faktör/D	3.03	0.91	0.89	0.95	0.05	854.07			
4-Faktör	4.17	0.89	0.87	0.92	0.07	1123.79			
4-Faktör/D	2.70	0.92	0.91	0.96	0.05	768.53			
2-Faktöre karşılık 2-Faktör/D							358.86*	-	0.04
4-Faktöre karşılık 4-Faktör/D							355.26*	-	0.04
1-Faktöre karşılık 2-Faktör/D							1180.20*	1	0.12
1-Faktöre karşılık 4-Faktör/D							1275.74*	6	0.13
2-Faktör/D karşılık 4-Faktör/D							95.54*	5	0.01
Baba Formu									
1-Faktör	14.02	0.54	0.44	0.70	0.14	3570.06			
2-Faktör	6.52	0.84	0.80	0.87	0.09	1713.21			
3-Faktör	3.48	0.90	0.88	0.94	0.06	960.69			
4-Faktör	5.23	0.87	0.84	0.90	0.08	1378.72			
4-Faktör/D	3.49	0.91	0.88	0.94	0.06	959.71			
4-Faktöre karşılık 4-Faktör/D							419.01*	-	0.04
1-Faktöre karşılık 2-Faktör							1858.85*	1	0.17
1-Faktöre karşılık 3-Faktör							2615.37*	3	0.24
1-Faktöre karşılık 4-Faktör/D							2622.35*	6	0.24
2-Faktöre karşılık 3-Faktör							756.52*	2	0.07
2-Faktöre karşılık 4-Faktör/D							763.50*	5	0.07
3-Faktöre karşılık 4-Faktör/D							6.98	3	0.00

Yetişkin EKRÖ/K: Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form, Faktör: Orijinal faktör yapısı, Faktör/D: Bu çalışmada 13. maddenin yer değiştirilmesiyle elde edilen düzeltilmiş faktör yapısı, *p<0.001

düzeltilmiş 2'li ve 3'lü modellere göre, hem Anne ($\chi^2[241, N=685]=650.53$, $\chi^2/sd=2.70$, GFI=0.92, AGFI=0.91, CFI=0.96, RMSEA=0.05, AIC=768.53) hem Baba ($\chi^2[241, N=685]=841.71$, $\chi^2/sd=3.49$, GFI=0.91, AGFI=0.88, CFI=0.94, RMSEA=0.06, AIC=959.71) Formunda daha iyi uyum indekslerine sahip oldukları saptanmıştır. Düzeltilmiş 4-faktörlü modellere yüklenen maddeler ve yükleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

b) Ölçüt Bağımlı Geçerlik

Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini belirlemek amacıyla, Anne ve Baba Formlarının toplam ve alt ölçek puanları ile Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) toplam ve alt ölçek puanları arasındaki korelasyonlar değerlendirilmiştir. Yetişkin EKRÖ/K Anne Formu ile Anne ABBÖ toplam puanları arasında -0.76 (p<0.01), Yetişkin EKRÖ/K Baba Formu ile Baba ABBÖ toplam puanları arasında ise -0.83 (p<0.01) olarak gözlenen anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Yetişkin EKRÖ/K

Anne ve Baba Formlarının alt ölçekleri ile ABBÖ'nün Anne İlgisi/Kontrol, Aşırı Koruma ve Baba İlgisi/Kontrol, Aşırı Koruma alt ölçekleri arasında da -0.21 (p<0.01) ile 0.89 (p<0.01) arasında değişen anlamlı korelasyonlar saptanmıştır (Tablo 3).

c) Ayırt Edici Geçerlik

Yetişkin EKRÖ/K Anne ve Baba Formlarının ayırt edici geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla, ABBÖ Anne ve Baba Formlarının toplam puanı düşük, orta ve yüksek bağlanma (0-25 puan arası düşük, 26-50 puan arası orta ve 51-75 puan arası yüksek bağlanma) olmak üzere üç gruba ayrılmış ve diskriminant analizi yapılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasındaki 201 katılımcı ile yürütülen analizde, ABBÖ Anne Formu ortalamalarına göre, 5 kişinin (%2.5) düşük düzeyde bağlanma, 71 kişinin (%35.3) orta düzeyde bağlanma ve 125 kişinin (%62.2) ise yüksek düzeyde bağlanmaya sahip oldukları saptanmıştır. ABBÖ Baba Formu için ise bu değerler, 11 kişi (%5.5) düşük düzeyde bağlanma, 86 kişi (%42.8)

Tablo 2: Yetişkin EKRÖ/K anne ve baba formlarının faktör yükleri

	Anne Formu				Baba Formu			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
1. Benim hakkımda güzel şeyler söyledi.	0.73				0.77			
3. Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırıldı.	0.70				0.75			
9. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	0.80				0.82			
12. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	0.78				0.84			
13. Bana çok ilgi gösterirdi.	0.78				0.84			
17. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	0.77				0.86			
19. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	0.75				0.82			
22. Beni sevdiğini belli ederdi.	0.72				0.78			
24. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	0.77				0.74			
4. Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.		0.70				0.74		
6. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.		0.58				0.65		
10. Bana bir sürü kınacı şey söylerdi.		0.85				0.81		
14. Beni kırmak için elinden geleni yapardı.		0.66				0.70		
18. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.		0.65				0.65		
20. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.		0.72				0.67		
2. Bana hiç ilgi göstermezdi.			0.70				0.68	
7. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.			0.70				0.73	
11. Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.			0.77				0.74	
15. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unutturdu.			0.59				0.54	
23. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.			0.75				0.74	
5. Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.				0.78				0.82
8. Benden hoşlanmıyor gibiydi.				0.79				0.79
16. Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.				0.75				0.72
21. Bana istenmediğimi belli ederdi.				0.78				0.78

Yetişkin EKRÖ/K: Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form, Faktör I: Sıcaklık/Şefkat, Faktör II: Düşmanlık/Saldırganlık, Faktör III: Kayıtsızlık/İhmal, Faktör IV: Ayrışmamış Red

Tablo 3: Yetişkin EKRÖ/K anne ve baba alt ölçek ve toplam puanları ile ABBÖ alt ölçek ve toplam puanları arasındaki korelasyonlar

	Anne ABBÖ			Baba ABBÖ		
	Anne ABBÖ	İlgi/ Kontrol	Aşırı Koruma	Baba ABBÖ	İlgi/ Kontrol	Aşırı Koruma
Anne EKRÖ	-0.76**	-0.82**	-0.15*	-0.48**	-0.49**	-0.04
Sıcaklık/Şefkat	0.71**	0.79**	0.08	0.45**	0.48**	0.01
Düşmanlık/Saldırganlık	-0.62**	-0.64**	-0.21**	-0.44**	-0.44**	-0.07
Kayıtsızlık/İhmal	-0.62**	-0.68**	-0.11	-0.27**	-0.29**	-0.01
Ayrışmamış Red	-0.54**	-0.57**	-0.14	-0.37**	-0.37**	-0.05
Baba EKRÖ	-0.41**	-0.44**	-0.09	-0.83**	-0.89**	0.03
Sıcaklık/Şefkat	0.37**	0.40**	0.06	0.81**	0.89**	-0.1
Düşmanlık/Saldırganlık	-0.39**	-0.40**	-0.13	-0.68**	-0.69**	-0.09
Kayıtsızlık/İhmal	-0.34**	-0.37**	-0.06	-0.72**	-0.78**	0.04
Ayrışmamış Red	-0.36**	-0.37**	-0.10	-0.66**	-0.69**	-0.03

EKRÖ/K: Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form, ABBÖ: Ana Babaya Bağlanma Ölçeği.

Anne EKRÖ: Anne EKRÖ toplam puan, Baba EKRÖ: Baba EKRÖ toplam puan, Anne ABBÖ: Anne ABBÖ toplam puan, Baba ABBÖ: Baba ABBÖ toplam puan, *p<0.05, **p<0.01

orta düzeyde bağlanma ve 104 kişi (%51.7) ise yüksek düzeyde bağlanma olarak bulunmuştur. Yürütülen diskriminant analizlerinde yordayıcı değişkenler olarak Yetişkin EKRÖ/K Anne ve Baba Formlarının alt

ölçekleri, yordanan değişken olarak ise düşük, orta ve yüksek olarak belirlenen bağlanma grupları alınmıştır.

Yetişkin EKRÖ/K Anne Formu için yürütülen diskriminant analizi sonucunda, iki diskriminant fonksiyonu

Tablo 4: Katılımcıların gruplara doğru sınıflandırılma oranları

Gerçek Gruplar	Yordanan Gruplar (Yetişkin EKRÖ/K: Anne)					
	Düşük bağlanma		Orta bağlanma		Yüksek bağlanma	
	n	%	n	%	n	%
Düşük bağlanma (n=5)	5	100	0	0	0	0
Orta bağlanma (n=71)	3	4.2	37	52.1	31	43.7
Yüksek bağlanma (n=125)	0	0	8	6.4	117	93.6
Gerçek Gruplar	Yordanan Gruplar (Yetişkin EKRÖ/K: Baba)					
	Düşük bağlanma		Orta bağlanma		Yüksek bağlanma	
	n	%	n	%	n	%
Düşük bağlanma (n=11)	9	81.8	2	18.2	0	0
Orta bağlanma (n=86)	9	10.5	51	59.3	26	30.2
Yüksek bağlanma (n=104)	0	0	11	10.6	93	89.4

EKRÖ/K: Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form

Tablo 5: Yetişkin EKRÖ/K anne ve baba formları toplam puanları ve alt ölçekleri için iç tutarlılık, test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ve madde toplam korelasyon aralığı

	Madde Sayısı	İç Tutarlılık Katsayısı	Test-Tekrar Test Katsayısı (n= 64)	Madde Toplam Korelasyon Aralığı
Anne EKRÖ	24	0.92	0.78*	0.45* - 0.74*
Sıcaklık/Şefkat	9	0.88	0.83*	0.58* - 0.80*
Düşmanlık/Saldırganlık	6	0.79	0.75*	0.62* - 0.80*
Kayıtsızlık/İhmal	5	0.77	0.61*	0.69* - 0.78*
Ayrılmamış Red	4	0.75	0.40*	0.69* - 0.82*
Baba EKRÖ	24	0.96	0.95*	0.50* - 0.83*
Sıcaklık/Şefkat	9	0.95	0.96*	0.76* - 0.92*
Düşmanlık/Saldırganlık	6	0.86	0.87*	0.63* - 0.86*
Kayıtsızlık/İhmal	5	0.85	0.87*	0.73* - 0.82*
Ayrılmamış Red	4	0.88	0.86*	0.83* - 0.89*

EKRÖ/K: Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form, *p<0.01

bulunmuştur. Model, bağımlı değişkendeki varyansın %57'sini açıklamaktadır. Bağımlı değişkendeki varyansın %93.9'u birinci fonksiyon tarafından (özdeğer=1.04) açıklanmakta ve gruplar anlamlı olarak birbirinden ayrılmaktadır (Wilks' Lambda=0.46, sd=8, p<0.001). İkinci fonksiyon ise varyansın %6.1'ini açıklamakta (özdeğer=0.07) ve grupları anlamlı olarak birbirinden ayırmaktadır (Wilks' Lambda=0.94, sd=3, p<0.01). Üç grubu ayırmada, bağımsız değişkenlerin önemini gösteren standardize kanonik ayırt edici fonksiyon katsayılarının Anne Formu sıcaklık/şefkat (birinci fonksiyon için -0.50, ikinci fonksiyon için 0.28), düşmanlık/saldırganlık (birinci fonksiyon için 0.45, ikinci fonksiyon için 0.22), kayıtsızlık/ihmal (birinci fonksiyon için 0.58, ikinci fonksiyon için 0.78) ve ayrılmamış red (birinci fonksiyon için -0.28, ikinci fonksiyon için -1.16) için ayırt

edici bağımsız değişkenler olduğu bulunmuştur. Grupların öncelikli olasılık değerlerinin hesaplanmasının ardından yürütülen sınıflandırma bulguları ise katılımcıların %79.1'inin doğru sınıflandırıldığını göstermiştir. Bu değer, en yüksek öncelikli olasılık değeri olan %51'den daha yüksektir. Tablo 4'te görüldüğü gibi, üç grup içinde en yüksek doğru sınıflandırma, %100'lük oranla (öncelikli olasılık %2.5) düşük bağlanma grubuna aittir. Bunu %93.6'lık oranla (öncelikli olasılık %62.2) yüksek bağlanma grubu ve %52.1 ile (öncelikli olasılık %35.3) orta bağlanma grubu izlemiştir.

Yetişkin EKRÖ/K Baba Formu için yürütülen diskriminant analizi sonucunda da iki diskriminant fonksiyonu bulunmuştur. Model, bağımlı değişkendeki varyansın %71'ini açıklamaktadır. Grupları anlamlı olarak birbirinden ayıran birinci fonksiyon (Wilks' Lambda=0.36,

sd=8, $p<0.001$), bağımlı değişkendeki varyansın %92.2'sini açıklamaktadır (özdeğer=1.50). İkinci fonksiyon ise bağımsız değişkendeki açıklanan varyansın %7.8'ini açıklayarak (özdeğer=0.13), grupları anlamlı olarak birbirinden ayırmaktadır (Wilks' Lambda=0.89, sd=3, $p<0.001$). Standardize kanonik ayırt edici birinci ve ikinci fonksiyon katsayıları Baba Formu sıcaklık/şefkat için sırasıyla -0.52 ve 0.79, düşmanlık/saldırganlık için 0.47 ve -0.07, kayıtsızlık/ihmal için 0.21 ve -0.17 ve ayrışmamış red için 0.08 ve 1.12 olarak bulunmuştur. Sınıflandırma bulguları, katılımcıların %76.1'inin doğru sınıflandırıldığını göstermiştir. Bu değer, en yüksek öncelikli olasılık değeri olan %45'ten daha yüksektir. Tablo 4'te görüldüğü gibi, üç grup içinde en yüksek doğru sınıflandırma, %89.4'lük oranla (öncelikli olasılık %51.7) yüksek bağlanma grubuna aittir. Bunu %81.8'lik oranla (öncelikli olasılık %5.5) düşük bağlanma grubu ve %59.3 ile (öncelikli olasılık %42.8) orta bağlanma grubu izlemiştir.

II. Güvenirlik Bulguları

Ölçeğin güvenirliliğini değerlendirmek amacıyla, tüm ölçek ve alt ölçekler için Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları, test-tekrar test güvenirlik katsayıları, madde toplam korelasyonları ve iki yarım güvenirliliği hesaplanmıştır. Tablo 5'te görüldüğü gibi, Yetişkin EKRÖ/K Anne Formunun iç tutarlık katsayıları 0.75 ile 0.92 arasında, test-tekrar test güvenirlik katsayıları 0.40 ile 0.83 arasında, madde toplam korelasyon aralığı ise 0.45 ile 0.82 arasında değişmektedir. Baba Formunun iç tutarlık katsayılarının ise 0.85 ile 0.96 arasında, test-tekrar test güvenirlik katsayılarının 0.86 ile 0.96 arasında, madde toplam korelasyon aralığının ise 0.50 ile 0.92 arasında değiştiği saptanmıştır. Buna ek olarak, Anne Formunun iki yarım güvenirliliği 0.88 ve Baba Formunun iki yarım güvenirliliği ise 0.94 olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, Yetişkin EKRÖ/K'nin iki formunun (Anne ve Baba), Türkiye örnekleminde faktör yapısını ve psikometrik özelliklerini değerlendirmektir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yürütülen

AFA ve DFA bulguları, konuyla ilgili diğer ölçek çalışmalarıyla tutarlıdır. Daha açık bir deyişle, bu çalışmada AFA'dan elde edilen bulgular, Anne Formu için 2'li (kabul ve red), Baba Formu için ise 3'lü (kabul, red ve ihmal) faktör yapısını ortaya koymuştur. EKRÖ'nün tüm versiyonları 4-faktörlü bir model olarak ileri sürülmesine rağmen, 1975 yılındaki ilk çalışma da dâhil olmak üzere, AFA yürütülen tüm araştırmalar, kabul ve red olarak adlandırılan 2'li yapıyı doğrulamıştır (38,49-51). Bu çalışmada da Anne Formu için elde edilen 2-faktörlü yapı, önceki çalışmalarla tutarlılık göstermiş; sıcaklık/şefkat alt ölçeğinin maddeleri kabul faktörüne, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt ölçeklerinin maddeleri ise red faktörüne yüklenmiştir. Baba Formunda ise Anne Formundan farklı olarak, orijinal formdaki ihmal maddeleri, red faktöründen ayrılarak, üçüncü bir faktör altında toplanmıştır. AFA'da sadece 13. maddenin ("Bana çok ilgi gösterirdi") yer değiştirerek kayıtsızlık/ihmal yerine sıcaklık/şefkat faktörüne yüklenildiği, diğer maddelerin orijinal formda belirtilen faktörler altında toplandıkları saptanmıştır. Bu maddenin sıcaklık/şefkat faktörüne yüklenmesi, Gomez ve Suhami (43) tarafından yürütülen uyarılama çalışmasında da ortaya çıkmış, yazarlar bunu pozitif anlam taşıyan maddelerin sıcaklık/şefkat faktöründe toplanmasıyla açıklamışlardır.

Çalışmada AFA ile elde edilen faktörler DFA ile doğrulanmıştır. DFA ile yapılan çalışmalarda, bir modelin kabul edilebilmesi için ki-kare değeri anlamsız çıkmalı, GFI, AGFI ve CFI değerleri 0.90'ın üstünde olmalı ve RMSEA değeri 0.08'in altında bulunmalıdır (48,57). Ancak, ki-kare değeri örneklem büyüklüğünden etkilenebilir; örneklem sayısı arttıkça modeli reddetme olasılığı artmaktadır (58). Bu nedenle, örneklemin büyük olduğu analizlerde ki-kare yerine χ^2/sd oranının kullanılması önerilmekte ve elde edilen değerlerin 5'in altında olmasının, modelin kabul edilebilir olduğunu gösterdiği belirtilmektedir (59). Buna ek olarak, AGFI'nin 0.85'in üzerinde olmasının da kabul edilebilir bir değer olduğu ifade edilmektedir (60). Bu çalışmada, AFA ile elde edilen Anne için 2'li, Baba için 3'lü modellerin, kabul edilebilir düzeyde uyum indeksi değerlerine sahip olduğu bulunmuştur.

Son yıllarda EKRÖ'nün farklı formlarının geçerlik-güvenirliliğini araştıran çalışmalar (40-43), ölçeğin

geçerliğini AFA yerine DFA ile değerlendirmeye yönelmiştir. Gomez ve Rohner (47) bunun nedenini, AFA'nın maddeleri kümeleyerek sınıflandırması ve böylelikle madde puanları altında yatan faktör yapılarını değerlendirmesi ile açıklamışlardır. Yazarlar, DFA'nın, AFA'dan farklı olarak, gözlenen puanlar ile gizil faktörler arasındaki ilişkiyi betimleyen modellerin geçerliğini doğrulamayı hedeflediğine ve maddeleri bireysel olarak değerlendirdiğine dikkati çekmişlerdir. Bu bağlamda, DFA'nın kuramsal açıdan 4-faktörlü olarak ileri sürülen EKRÖ ölçekleri için kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Bu görüşlerden hareketle, bu çalışmada AFA ile elde edilen faktör yapıları, orijinal çalışmadakine (40) benzer şekilde, 1'li, 2'li ve 4'lü modellerle karşılaştırılarak, en iyi model belirlenmeye çalışılmıştır. Model karşılaştırmalarına, 13. maddenin sıcaklık/şefkat faktörüne yüklenmesiyle elde edilen düzeltilmiş modeller de dâhil edilmiştir. Modeller arasındaki farklılıkların anlamlılığı ki-kare fark testi ve AIC değerleri ile değerlendirilmiştir. AIC değeri daha düşük olan modeller, yüksek olan modellere göre, daha iyi uyuma işaret etmektedir (47). Buna göre, hem Anne hem Baba Formu için en iyi uyum indeksi değerlerine sahip olan model, düzeltilmiş 4-faktörlü modeldir. Bu bulgu, Gomez ve Suhami (43) tarafından yürütülen uyarlama çalışmasıyla da tutarlıdır; yazarlar 13. maddenin yer değiştirmesiyle elde edilen modelin en iyi uyum değerlerine sahip model olduğunu belirtmişlerdir. EKRÖ'nün diğer formları üzerinde DFA ile yürütülen çalışmalarda da 4-faktörlü modellerin, 1'li ve 2'li modellere göre, daha iyi uyum indeksi değerlerine sahip olduğu bulunmuştur (40-43).

Yetişkin EKRÖ/K'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini belirlemek için yapılan korelasyon analizleri, Anne ve Baba Formunun faktörleri ile ABBÖ'nün sıcak, anlayışlı ve kabul edici bir anne-baba algısını ifade eden İlgil/Kontrol boyutu arasında beklenen yönde ve anlamlı ilişkilerin bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliğine dair kanıt oluşturmaktadır. Ayırt edici geçerlik bulguları ise Yetişkin EKRÖ/K Anne ve Baba Formlarının düşük, orta ve yüksek düzeyde bağlanma gruplarını anlamlı bir şekilde ayırt edebildiğini göstermiştir. Daha açık bir deyişle, düşük düzeyde bağlanma grubundaki bireylerin anne ve babalarından aldıkları red daha yüksekken, yüksek

düzeyde bağlanma grubundaki katılımcıların her iki ebeveyninden de algıladıkları kabul daha yüksektir.

Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili analizler, her iki form için tüm ölçek ve alt ölçek Cronbach alfa iç tutarlılık katsayılarının 0.75 ile 0.96 arasında değiştiğini göstermektedir. Bu bulgu, Yetişkin EKRÖ/K'nin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Madde toplam korelasyonları 0.45 ile 0.92 arasında değişmekte, bu değerler 0.20 veya 0.30 olması gerektiği belirtilen değerlerin üzerinde yer almaktadır (61,62). Ölçeğin iki yarım güvenilirliği Anne Formu için 0.88, Baba Formu için ise 0.94 olarak bulunmuştur. Son olarak, yine her iki form için test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının 0.40 ile 0.96 arasında değiştiği saptanmıştır. Tüm bu bulgulardan hareketle, düzeltilmiş 4-faktörlü Yetişkin EKRÖ/K Anne ve Baba Formlarının Türkiye örnekleminde geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

Çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Katılımcıların çoğunu üniversite öğrencileri ve kadınlar oluşturmaktadır. Bulguları değerlendirirken örneklemin bu özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Sınırlılıklarına rağmen bu araştırma, Türkiye'de yürütülen klinik uygulamalarda ve bilimsel araştırmalarda, yetişkinlerin çocukluklarında anne ve babalarından algıladıkları kabul-redde dair anılarını değerlendirmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek kazandırması açısından önemlidir.

Katkı Kategorileri	Yazarın Adı
Çalışma fikrinin geliştirilmesi	M.D., E.A., A.D.B.
Çalışmanın metodolojik olarak tasarımı	A.D.B.
Veri toplama ve işleme	M.D.
Verinin analizi ve yorumlanması	M.D., E.A., A.D.B.
Literatür araştırması	M.D., E.A.
Makalenin yazımı	E.A., M.D.
Makalenin gözden geçirilerek revize edilmesi	M.D., E.A., A.D.B.

Çıkar çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Kessler RC, McLaughlin KA, Green JG, Gruber MJ, Sampson NA, Zaslavsky AM, Aguilar-Gaxiola S, Alhamzawi AO, Alonso J, Angermeyer M, Benjet C, Bromet E, Chatterji S, de Girolamo G, Demyttenaere K, Fayyad J, Florescu S, Gal G, Gureje O, Haro JM, Hu CY, Karam EG, Kawakami N, Lee S, Lepine JP, Ormel J, Posada-Villa J, Sagar R, Tsang A, Ustun TB, Vassilev S, Viana MC, Williams DR. Childhood adversities and adult psychopathology in the WHO world mental health surveys. *Br J Psychiatry* 2010; 197:378-385. **[CrossRef]**
2. Leitenberg H, Gibson LE, Novy PL. Individual differences among undergraduate women in methods of coping with stressful events: the impact of cumulative childhood stressors and abuse. *Child Abuse Negl* 2004; 28:181-192. **[CrossRef]**
3. Maller M, Charles ST, Neupert SD, Almeida DM. Perceptions of childhood relationships with mother and father: daily emotional and stressor experiences in adulthood. *Dev Psychol* 2010; 46:1651-1661. **[CrossRef]**
4. Festinger T, Baker A. Prevalence of recalled childhood emotional abuse among child welfare staff and related well-being factors. *Child Youth Serv Rev* 2010; 32:520-526. **[CrossRef]**
5. Petrowski K, Berth H, Schmidt S, Schumacher J, Hinz A, Braehler E. The assessment of recalled parental rearing behavior and its relationship to life satisfaction and interpersonal problems: a general population study. *BMC Med Res Methodol* 2009; 9:17. **[CrossRef]**
6. McCarthy G, Maughan B. Negative childhood experiences and adult love relationships: the role of internal working models of attachment. *Attach Hum Dev* 2010; 12:445-461. **[CrossRef]**
7. Paradis A, Boucher S. Child maltreatment history and interpersonal problems in adult couple relationships. *J Aggress Maltreat Trauma* 2010; 19:138-158. **[CrossRef]**
8. Riggs SA, Cusimano AM, Benson KM. Childhood emotional abuse and attachment processes in the dyadic adjustment of dating couples. *J Couns Psychol* 2011; 58:126-138. **[CrossRef]**
9. Blustein DL, Prezioso MS, Schultheiss DP. Attachment theory and career development current status and future directions. *Couns Psychol* 1995; 23:416-432. **[CrossRef]**
10. Harms PD. Adult attachment styles in the workplace. *Human Resource Management Review* 2011; 21:285-296. **[CrossRef]**
11. Liu Y, Croft JB, Chapman DP, Perry GS, Greenlund KJ, Zhao G, Edwards VJ. Relationship between adverse childhood experiences and unemployment among adults from five U.S. states. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2013; 48:357-369. **[CrossRef]**
12. Anda RF, Brown DW, Dube SR, Bremner JD, Felitti VJ, Giles WH. Adverse childhood experiences and chronic obstructive pulmonary disease in adults. *Am J Prev Med* 2008; 34:396-403. **[CrossRef]**
13. Chartier MJ, Walker JR, Naimark B. Separate and cumulative effects of adverse childhood experiences in predicting adult health and health care utilization. *Child Abuse Negl* 2010; 34:454-464. **[CrossRef]**
14. Brown DW, Anda RF, Felitti VJ, Edwards VJ, Malarcher AM, Croft JB, Giles WH. Adverse childhood experiences are associated with the risk of lung cancer: a prospective cohort study. *BMC Public Health* 2010; 10:1. **[CrossRef]**
15. Dube SR, Fairweather D, Pearson WS, Felitti VJ, Anda RF, Croft JB. Cumulative childhood stress and autoimmune diseases in adults. *Psychosom Med* 2009; 71:243-250. **[CrossRef]**
16. Brown DW, Anda RF, Tiemeier H, Felitti VJ, Edwards VJ, Croft JB, Giles WH. Adverse childhood experiences and the risk of premature mortality. *Am J Prev Med* 2009; 37:389-396. **[CrossRef]**
17. Kelly-Irving M, Lepage B, Dedieu D, Bartley M, Blane D, Grosclaude P, Lang T, Delpierre C. Adverse childhood experiences and premature all-cause mortality. *Eur J Epidemiol* 2013; 28:721-734. **[CrossRef]**
18. Rohner RP. The warmth dimension: foundations of parental acceptance-rejection theory. Newbury Park, CA: Sage Publications, 1986.
19. Rohner RP. The parental "acceptance-rejection syndrome": universal correlates of perceived rejection. *Am Psychol* 2004; 59:830-840. **[CrossRef]**
20. Rohner RP. Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory), methods, evidence, and implications. Retrieved July 10, 2016, from <http://csiar.uconn.edu/introduction-to-partheory/>
21. Ali S, Khaleque A, Rohner RP. Pancultural gender differences in the relation between perceived parental acceptance and psychological adjustment of children and adult offspring: a meta-analytic review of worldwide research. *J Cross Cult Psychol* 2015; 46:1059-1080. **[CrossRef]**
22. Khaleque A, Rohner RP. Perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: a meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *J Marriage Fam* 2002; 64:54-64. **[CrossRef]**
23. Khaleque A, Rohner RP. Transnational relations between perceived parental acceptance and personality dispositions of children and adults: a meta-analytic review. *Pers Soc Psychol Rev* 2012; 16:103-115. **[CrossRef]**

24. Khaleque A, Rohner RP. Pancultural associations between perceived parental acceptance and psychological adjustment of children and adults a meta-analytic review of worldwide research. *J Cross Cult Psychol* 2012; 43:784-800. **[CrossRef]**
25. Rohner RP, Khaleque A. Testing central postulates of parental acceptance-rejection theory (PARTheory): a meta-analysis of cross-cultural studies. *J Fam Theory Rev* 2010; 2:73-87. **[CrossRef]**
26. Alonso P, Menchón JM, Mataix-Cols D, Pifarré J, Urretavizcaya M, Crespo JM, Jiménez S, Vallejo G, Vallejo J. Perceived parental rearing style in obsessive-compulsive disorder: relation to symptom dimensions. *Psychiatry Res* 2004; 127:267-278. **[CrossRef]**
27. Aslan B. Ebeveyn kabul reddi ve intihar olasılığı: yaşam amaçları ve yalnızlık açısından bir değerlendirme. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2014.
28. Campos RC, Besser A, Blatt SJ. Recollections of parental rejection, self-criticism and depression in suicidality. *Arch Suicide Res* 2013; 17:58-74. **[CrossRef]**
29. Heider D, Matschinger H, Bernert S, Alonso J, Angermeyer MC; ESEMeD/MHEDEA 2000 investigators. Relationship between parental bonding and mood disorder in six European countries. *Psychiatry Res* 2006; 143:89-98. **[CrossRef]**
30. Rohner RP, Britner PA. Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross Cult Res* 2002; 36:16-47. **[CrossRef]**
31. Rundell L, Brown CM, Cook RE. Perceived parental rejection has an indirect effect on young women's drinking to cope. *Psychology* 2012; 3:935-939. **[CrossRef]**
32. Salahur E. Üniversite öğrencilerinin geriye dönük olarak çocukluklarında algılamış oldukları ebeveyn kabul veya reddinin yetişkin bağlanma biçimleri ve depresif belirtiler ile ilişkisi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2010.
33. Schwartz SJ, Zamboanga BL, Ravert RD, Kim SY, Weisskirch RS, Williams MK, Bersamin M, Finley GE. Perceived parental relationships and health-risk behaviors in college-attending emerging adults. *J Marriage Fam* 2009; 71:727-740. **[CrossRef]**
34. Seganfredo AC, Torres M, Salum GA, Blaya C, Acosta J, Eizirik C, Manfro GG. Gender differences in the associations between childhood trauma and parental bonding in panic disorder. *Rev Bras Psiquiatr* 2009; 31:314-321. **[CrossRef]**
35. Yazdkhasti F. Social skills and perceived maternal acceptance-rejection relation to depression in infertile women. *Int J Fertil Steril* 2011; 5:72-77.
36. Rohner RP. They love me, they love me not: A worldwide study of the effects of parental acceptance and rejection. New Haven: HRAF Press, 1975.
37. Rohner RP, Khaleque A. Personality assessment questionnaire test manual. In Rohner RP, Khaleque A (editors). *Handbook for The Study of Parental Acceptance and Rejection*. Storrs, CT: Rohner Research Publications, 2005.
38. Varan A. EKAR kuramı değerlendirme araçlarının Türkiye güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Ege Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı (yayınlanmamış çalışma), 2003.
39. Rohner R. Parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ): Test manual. In Rohner RP, Khaleque A (editors). *Handbook for The Study of Parental Acceptance and Rejection*. Storrs, CT: Rohner Research Publications, 2005.
40. Senese VP, Bacchini D, Miranda MC, Aurino C, Somma F, Amato G, Rohner RP. The adult parental acceptance-rejection questionnaire: a cross-cultural comparison of Italian and American short forms. *Parenting* 2016; 16:219-236. **[CrossRef]**
41. Artemis G, Touloumakos AK. "They accept me, they accept me not": psychometric properties of the Greek version of the child parental acceptance-rejection questionnaire-short form. *J Fam Issues* 2014; 37:1226-1243. **[CrossRef]**
42. Tsaousis I, Giovazolias T, Mascha K. Translation and psychometric properties of the child parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ)-short form in the Greek language. In Ripoll-Nu-ez K, Comunian AL, Brown CM (editors). *Expanding Horizons: Current Research on Interpersonal Acceptance*. Boca Raton, FL: BrownWalker Press, 2012.
43. Gomez R, Suhaimi AF. Malaysian parent ratings of the parental acceptance-rejection questionnaire-short form: factor structure and invariance across girls and boys and mothers and fathers. *Parenting* 2014; 14:195-214. **[CrossRef]**
44. Kapçı EG, Küçüker S. Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Derg* 2006; 17:286-295.
45. Parker G, Tupling H, Brown LB. A parental bonding instrument. *Br J Med Psychol* 1979; 52:1-10. **[CrossRef]**
46. Worthington RL, Whittaker TA. Scale development research a content analysis and recommendations for best practices. *Couns Psychol* 2006; 34:806-838. **[CrossRef]**
47. Gomez R, Rohner RP. Tests of factor structure and measurement invariance in the United States and Australia using the adult version of the parental acceptance-rejection questionnaire. *Cross Cult Res* 2011; 45: 267-285.
48. Tabachnick B, Fidell L. *Using multivariate statistics*. Boston, Massachusetts: Pearson Education. Inc, 2007.

49. Comunian AL, Gielen UP. An Italian study of parental acceptance and rejection. *A Matter of Life: Psychological Theory, Research and Practice* 2001; 166-174.
50. Rohner RP, Courmoyer DE. Measurement of the antecedents and consequences of parental acceptance and rejection: reliability of two research questionnaires. Unpublished manuscript, University of Connecticut, 1975.
51. Rohner RP, Courmoyer DE. Universals in youths' perceptions of parental acceptance and rejection: evidence from factor analyses within eight sociocultural groups worldwide. *Cross Cult Res* 1994; 28:371-83. **[CrossRef]**
52. Lee SJ, Taylor CA, Bellamy JL. Paternal depression and risk for child neglect in father-involved families of young children. *Child Abuse Negl* 2012; 36:461-469. **[CrossRef]**
53. Flouri E. *Fathering and child outcomes*. West Sussex, England: John Wiley & Sons, 2005. **[CrossRef]**
54. Kuzucu Y. Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2011; 4:79-91.
55. Najma N, Kausar R. Father acceptance - rejection, father involvement and socio emotional adjustment of adolescents in Pakistan. *Journal of Behavioural Sciences* 2012; 22:1-22.
56. Rostad WL, Medina AM, Hurtig-Crosby P. Fathers in the dorm room: the unique influence of fathers and mothers on young adult functioning. *Fathering* 2014; 12:3-17. **[CrossRef]**
57. Hu L, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Struct Equ Modeling* 1999; 6:1-55. **[CrossRef]**
58. Byrne BM. *Structural equation modeling with AMOS. Basic concepts, applications, and programming*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 2001.
59. Bentler PM, Bonett DG. Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychol Bull* 1980; 88:588-606. **[CrossRef]**
60. Ingles CJ, Hidalgo MD, Mendez FX. Interpersonal difficulties in adolescence: A new self-report measure. *Eur J Psychol Assess* 2005; 21:11-22. **[CrossRef]**
61. Field A. *Discovering statistics using SPSS*. Sage publications, 2009.
62. Nunnally JC, Bernstein, IH. *Psychometric theory*. Third Ed. New York: McGraw Hill Inc, 1994.